

หยิกแกมหยอก : สมญานามดาราไทยกับการเล่นทางภาษาของสื่อมวลชน
Teasing : The Epithets of Thai Stars and Language Play by Mass Media

วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ
Wuttinun Kaewjungate

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทยและศึกษาบทบาทหน้าที่ของสมญานามดาราไทย โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสมญานามดาราจากสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2557 ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทย ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัส การเล่นกับคำและสำนวน และการเล่นกับความหมาย ส่วนบทบาทหน้าที่ของสมญานามดาราไทยนั้นพบว่า มี 3 ประการได้แก่ สมญานามมีบทบาทในการใช้อธิบายลักษณะเด่นของดาราที่ถูกต้องโดยใช้คำน้อยแต่กินความมาก สมญานามใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อมทั้งด้านรูปลักษณ์ ภาพลักษณ์ และพฤติกรรม รวมทั้ง สมญานามยังทำให้เกิดอารมณ์ขันและช่วยสร้างความบันเทิงได้อีกด้วย

คำสำคัญ : สมญานาม การเล่นทางภาษา กลวิธีทางภาษา ดาราไทย สื่อมวลชน

Abstract

This article examines the linguistic strategies using for the epithets of Thai stars created by mass media and investigates the functions of the epithets of Thai stars created by mass media. The data were taken from the Entertainment Correspondents Association of Thailand, created in 2011- 2014. It was found that the linguistic strategies were employed to create the epithets of Thai stars by mass media such as play with rhyme, play with words and proverbs, and play with meaning. In terms of function, there were three functions of the epithets of Thai stars created by mass media: (1) the epithets of Thai stars concisely explain prominent characteristics of referred stars (2) the epithets of Thai stars were adopted as criticizing for appearance, image and behavior (3) the epithets of Thai stars were adopted to create humor and entertainment.

Keywords : Epithet, Language Play, Linguistic Strategies, Thai Stars, Mass Media

บทนำ

สมญานามเป็นชื่อที่ตั้งให้เพื่อใช้เรียกหรืออ้างถึงบุคคลนั้นๆ โดยไม่ใช่ชื่อจริงในการเรียก ทั้งนี้การตั้งสมญานามจะตั้งจากบุคลิกลักษณะของบุคคลนั้นๆ รวมทั้งสมญานามที่ตั้งยังแฝงทัศนคติของผู้ตั้งที่มีต่อบุคคลที่ได้รับการตั้งสมญานามด้วย

อย่างไรก็ตาม การตั้งสมญานามนับว่าเป็นการเล่นทางภาษาอย่างหนึ่งที่มีนัยยะของคำว่า “ล้อเล่น” และคำว่า “ล้อเลียน” โดยมีภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสมญานาม (ศิริพร ภักดีผาสุข. 2549: 253) รวมทั้งสมญานามที่ตั้งมักจะเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอำนาจ มีชื่อเสียง หรือมีสถานภาพที่สูงในสังคม เช่น สมญานามนักการเมือง สมญานามนักกีฬา หรือแม้กระทั่งสมญานามดาราในวงการบันเทิง

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า ในช่วงปลายปีของทุกปี สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย จะมีการมอบสมญานามให้กับดาราที่มีชื่อเสียง หรือได้รับความนิยมและเป็นกระแสในช่วงปีนั้น โดยที่สมญานามต่างๆ มักจะสร้างขึ้นจากบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของดารา รวมทั้งยังสร้างจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ดาราเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นและเป็นกระแสในช่วงปีนั้นๆ จนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ

จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับสมญานามที่ผ่านมามีไม่มากนัก โดยงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องสมญานามนั้นมักจะศึกษาสมญานามของนักการเมือง เช่น งานของศิริพร ภักดีผาสุข (2547; 2549) งานวิจัยที่ศึกษาสมญานามของคนในวงการบันเทิง เช่น งานของสุรีเนตร จรัสจรัสเกียรติ (2552) และงานวิจัยที่ศึกษาสมญานามในวงการศึกษา เช่น งานของปิยะพันธุ์ วัชรระภูกุล (2553) ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังไม่มีผู้ศึกษาสมญานามของดาราไทยที่ตั้งโดยสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทยไว้

ทั้งนี้ความน่าสนใจของสมญานามดาราไทยที่สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทยได้ตั้งขึ้นนั้น คือ การเลือกสรรถ้อยคำต่างๆ มาใช้เพื่อสร้างสมญานาม อีกทั้งถ้อยคำเหล่านั้นยังแฝงน้ำเสียงและทัศนคติที่นำค้นหาความหมายที่ซ่อนอยู่ในสมญานามนั้นๆ ด้วย เช่น เบ๊วเอชดีเบอร์รี่สีมิติ ป้าหมากระชากหงอก ร็อกไวเลอร์ มือฉกตกรวรรค์ ปากปลาร้าหน้าเป๊ะ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทย และศึกษาบทบาทหน้าที่ของสมญานามดาราไทยเพื่อแสดงให้เห็นว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทยนั้น สามารถสะท้อนบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมเด่นๆ ของดาราไทยได้ รวมทั้งสมญานามยังมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างสีสันและสร้างความตลกขบขันให้กับผู้อ่านข่าวบันเทิงได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทยและศึกษาบทบาทหน้าที่ของสมญานามดาราไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลสมญานามดาราไทยที่ตั้งโดยสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทยซึ่งเริ่มให้สมญานามดาราไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มประชากรแบบเจาะจง (Purposive sampling or Judgement sampling) และเลือกเก็บข้อมูลสมญานามดาราไทยย้อนหลัง 5 ปี นับจากปีปัจจุบัน จากเว็บไซต์ <http://news.sanook.com> จนได้ข้อมูลสมญานามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2557 ปีละ 10 สมญานาม รวมทั้งสิ้น 50 สมญานาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเล่นทางภาษาและการตั้งสมญานาม รวมทั้งศึกษางานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสมญานาม
2. เก็บรวบรวมข้อมูลสมญานามจากเว็บไซต์ <http://news.sanook.com> โดยรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2557 ปีละ 10 สมญานาม รวมทั้งสิ้น 50 สมญานาม
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดทางภาษาไทยและภาษาศาสตร์มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะนำเสนอการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสมญานามพอสังเขป ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นทางภาษา แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งสมญานาม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมญานาม ดังนี้

การเล่นทางภาษา

การเล่นทางภาษาเป็นการนำภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาดัดแปลงเพื่อสร้างสีสัน อารมณ์ขัน และ/หรือสร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นท่ามกลางผู้ใช้ภาษา

เซอร์เซอร์ (Sherzer. 2002: 1) กล่าวว่า “Speech play is the manipulation of elements and component of language in relation to one another, in relation to social and cultural contexts of language use ...” กล่าวโดยสรุปคือ การเล่นทางภาษา คือ การเล่นกับองค์ประกอบทางภาษาที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบทางภาษาอื่นๆ รวมทั้งการเล่นทางภาษานั้นยังสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของการใช้ภาษาด้วย

ตามใจ อวิรุทธิโยธิน (2548: 335, 338) กล่าวว่า “การเล่นทางภาษาเป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งที่ดัดแปลงจากภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ส่งสารและผู้รับสารจำเป็นต้องเรียนรู้กลไกที่ใช้ในการดัดแปลงภาษาจึงจะสามารถสื่อสารกันได้” ทั้งนี้คำว่า “การเล่นทางภาษา” ตรงกับศัพท์ทางวิชาการว่า language play, language game, linguistic play, play-language, word game, word play, speech play, verbal arts เป็นต้น โดยคำศัพท์ทั้งหมดนี้ใช้ในความหมายเดียวกันจึงสามารถใช้แทนกันได้

ตัวอย่างการเล่นทางภาษาในสังคมและวัฒนธรรมไทย อาทิ การพวนคำ ปริศนาคำทาย รหัสยภาษาต่างๆ เช่น ภาษาลู เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า คนไทยมีการเล่นทางภาษาที่หลากหลายและสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยผู้ใช้ภาษามีสิทธิที่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ เพื่อที่จะเล่นกับองค์ประกอบทางภาษาให้เกิดความสนุกสนาน ครื้นเครง อีกทั้งยังใช้การเล่นกับภาษาเป็นกลวิธีสื่อสารทางอ้อมถึงบุคคลต่างๆ ในสังคมด้วย เช่น การตั้งสมญานามนักร้องเมือง การตั้งสมญานามนักกีฬา หรือแม้กระทั่งการตั้งสมญานามดารานักแสดง เป็นต้น

สมณานาม

สมณานาม คือ “นามที่เป็นคำ กลุ่มคำ หรือข้อความที่ใช้เป็นชื่อเรียกหรืออ้างถึงบุคคล สิ่งของ ซึ่งไม่ใช่ชื่อจริง” (สุวรรณ งามเหลือ. 2539: 4) การตั้งสมณานามนับว่าเป็นการเล่นทางภาษาอย่างหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่นิยมการเล่นสนุกสนานอยู่เป็นพื้นฐาน และภาษาไทยก็มีความรุ่มรวย มีถ้อยคำให้เลือกหยิบจับขึ้นมาเล่นมากมาย ทั้งยังมีลักษณะที่เดินได้อยู่ในตัวเอง (ศิริพร ภัคดีผาสุข. 2547: 75) ดังนั้นสมณานามจึงเป็นการเล่นทางภาษาอย่างหนึ่งที่นอกจากจะสร้างสีสันและอารมณ์ขันให้แก่ผู้อ่านหรือผู้พบเห็นแล้ว ยังแฝงมุมมองและทัศนคติของผู้ตั้งสมณานามที่มีต่อผู้ถูกตั้งสมณานามด้วย

ทั้งนี้คุณลักษณะเด่นของการเล่นกับภาษาที่มักจะพบในการตั้งสมณานาม คือ การเล่นกับเสียง และความหมาย โดยหัวใจสำคัญของการตั้งสมณานาม คือ การสร้างรูปภาษาที่สั้น กระชับ แต่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและแยบยล (ศิริพร ภัคดีผาสุข. 2547: 80; 2549: 247)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษสมณานามนั้นยังไม่มีผู้ศึกษาสมณานามไว้มากนัก แม้ว่าจะมีการศึกษาสมณานามในหลากหลายวงการก็ตาม เช่น งานวิจัยของ ศิริพร ภัคดีผาสุข (2547) ที่ศึกษาสมณานามนักการเมือง ผลการวิจัยพบว่า สมณานามนักการเมืองมีขนาดกะทัดรัดและมีพลังในการสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งแยบยล การเล่นกับภาษาทั้งในด้านรูปภาษาและความหมายทำให้สมณานามนักการเมืองมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ และเอื้อต่อบทบาทหน้าที่ของสมณานาม กล่าวคือ สมณานามนักการเมือง นอกจากจะเป็นถ้อยคำสำหรับเรียกหรืออ้างถึงถึงตัวบุคคลแล้ว สมณานามนักการเมืองยังสะท้อนภาพลักษณ์ของนักการเมือง ช่วยเพิ่มสีสันให้วาทกรรมการเมือง และสามารถใช้เป็นเครื่องมือวิจารณ์การเมืองได้อีกด้วย นอกจากนี้ ศิริพร ภัคดีผาสุข (2549) ยังศึกษาความแหวกแนวและอารมณ์ขันของสมณานามนักการเมืองไทยในสื่อมวลชนด้วย โดยพบว่า ความแหวกแนวของสมณานามนักการเมืองนั้นเป็นความแหวกแนวในแง่ภาษาที่เกิดจากการเล่นกับองค์ประกอบทางภาษาทั้งเสียงและความหมาย ทั้งนี้อารมณ์ขันของสมณานามเกิดจากความแหวกแนวในการเรียกนักการเมืองโดยการใช้การเล่นกับภาษาในลักษณะต่างๆ เพื่อล้อจุดเด่นบางประการของนักการเมืองแทนการเรียกตามแบบแผน โดยเมื่อพิจารณาคำเรียกที่แหวกแนวไปพร้อมกับขนบการเรียกบุคคลจะพบความไม่เข้ากันของการเรียกทั้งสองแบบซึ่งนำไปสู่การเกิดอารมณ์ขัน อารมณ์ขันของสมณานามนักการเมืองจึงมีหน้าที่เป็นเหมือนเครื่องมือและเกราะในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือในการต่อต้านและท้าทายอำนาจ อย่างไรก็ตามนอกจากงานวิจัยสมณานามของนักการเมืองแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า มีผู้ศึกษาสมณานามของคนในวงการบันเทิงด้วย ได้แก่ งานวิจัยของ สุรีเนตร จรัสจรัสเกียรติ (2552) ที่ศึกษากลวิธีทางภาษาและบทบาทหน้าที่ของสมณานามในคอลัมน์ “บีบลิ่วหัวช้าง” ของซ้อเจ็ด ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางภาษาในการสร้างสมณานามมี 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้ชื่อนามนัย การใช้อุปลักษณ์ การเล่นคำ การตัดแปลงชื่อ และการใช้ถ้อยคำนัยพยักพัน ส่วนบทบาทหน้าที่ของสมณานามมี 6 ข้อด้วยกัน คือ สมญา

นามอธิบายลักษณะเด่นของบุคคลที่อ้างถึงได้โดยใช้ถ้อยคำที่กะทัดรัด สมญานามวิพากษ์วิจารณ์ลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกล่าวถึงและทำให้ทราบทัศนคติที่ชัดเจนมีต่อผู้ที่ถูกอ้างถึง สมญานามบอกใบ้สมญานามด้วยตนเอง สมญานามช่วยลดความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้อง สมญานามช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านและทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่าน และประการสุดท้ายสมญานามทำให้เกิดอารมณ์ขัน นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษาสมญานามในวงการกีฬาด้วย ได้แก่ งานวิจัยของ ปิยะพันธุ์ วัชรานุกุล (2553) ที่ศึกษาสมญานามวงการกีฬาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สยามกีฬารายวัน โดยพบว่า สมญานามวงการกีฬามองคัพประกอบต่างๆ ได้แก่ ลักษณะเด่น อาชีพ ตราสัญลักษณ์ ชื่อ ธุรกิจ สัญลักษณ์ เพศ สถานภาพทางสังคม ชนิดกีฬา คำเรียกญาติ คำแสดงจำนวนคำนำหน้า และตำแหน่ง ทั้งนี้ในด้านการใช้คำพบว่า มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ การตัดคำ คำเรียกสี คำนำหน้านาม คำระดับสูง คำบอกสถานที่ คำบอกรูปร่าง คำเรียกญาติ คำภาษาพูด คำสแลง คำบอกเพศ และอักษรย่อ นอกจากนี้ยังพบการใช้ความเปรียบ และการใช้สำนวนไทยด้วย

จะเห็นได้ว่า แม้งานวิจัยที่ผ่านมาจะมีการศึกษาสมญานามในหลากหลายวงการ แต่งานวิจัยยังมีจำนวนไม่มากนัก และยังไม่มีการศึกษาสมญานามของดาราไทยที่ตั้งโดยสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทยไว้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาในการตั้งสมญานามของดาราไทยโดยสื่อมวลชน และศึกษาบทบาทหน้าที่ของสมญานามดาราไทย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีการใช้จริงในสังคม และมีการใช้เรื่อยมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมหรือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมไทย

กลวิธีทางภาษาในการตั้งสมญานามดาราไทย

การเล่นกับภาษาด้วยการตั้งสมญานามดาราไทยโดยสื่อมวลชนนั้น ผู้วิจัยพบว่า สื่อมวลชนใช้กลวิธีทางภาษาตั้งแต่ระดับเสียง คำ และความหมาย เพื่อใช้ตั้งสมญานามและให้ได้สมญานามที่กระชับและสามารถสื่อภาพลักษณ์หรือลักษณะตัวตนของดาราไทยคนนั้นๆ ได้อย่างแยบยล โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การเล่นเสียงสัมผัส

การเล่นเสียงสัมผัสที่พบในข้อมูลการศึกษา ส่วนใหญ่จะใช้การเล่นเสียงสัมผัสสระ กล่าวคือ มีการสร้างคำคล้องจองกันด้วยเสียงสระและพยัญชนะที่ซ้ำกันทำให้เกิดเสียงสัมผัสสระหว่างกัน เช่น สำหรับลิ้มรัก กุลสตรีดีแตก ลำซึ่งซึ่งเกิด ฯลฯ นอกจากนี้ยังพบการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะในบางสมญานามด้วย เช่น ลิ่นเสียเหลี่ยม เสียเหลี่ยมหล่อ หล่อลิ้นรั้ว ฯลฯ อย่างไรก็ตาม นอกจากจะพบการเล่นเสียงสัมผัสสระและการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะในการตั้งสมญานามแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า มีการใช้การเล่นทั้งเสียงสัมผัสสระและเสียงสัมผัสพยัญชนะในการตั้งสมญานามบางสมญานามด้วย เช่น เมียหลวงลงลงสังหาร และ คินฟ้าคว้ามเมีย ทั้งนี้เพื่อให้ผลการศึกษา มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษาสมญานามด้วยการใช้การเล่นเสียงสัมผัสในรูปแบบของตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาสมญานามที่ใช้การเล่นเสียงสัมผัส

การเล่นเสียงสัมผัสสระ	การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ	การเล่นเสียงสัมผัสสระและพยัญชนะ
สำหรับรัก นางฟ้ามาเพีย เผลอเพราะเจอซิม เจ้าหญิงหิ้งห้อย ปากปลาร้าหน้าเป๊ะ กุลสตรีดีแตก ลำซึ่งซึ่งเกิด ป้าหมากระชากหางอก แบริวเชตเตอร์รี่สี่มิติ ดาวเทียมไม่เจียมตัว มือฉกตกสวรรค์ เพื่อนซี้บุญซีเดียด คุณพ่อจนมมุ่มชุ่มกิน คู่จิ้นหินแกรนิต	กวนมึนเมา นางฟ้าเดินดินแดง โคนแดงคอง ลั่นเสมอหู คาสโนวีปากเปื่อย เสียเหลี่ยมหล่อ สวยซึ่งสื่อ หมี่ทำมึน ลั่นเสียเหลี่ยม หล่อลั่นรัว	เมียหลวงลวงสังหาร คั่นฟ้าคว่าเมีย

2. การเล่นกับคำและสำนวน

การเล่นกับคำและสำนวนที่พบในข้อมูลที่ศึกษาเป็นการสร้างและ/หรือดัดแปลงคำและสำนวนที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเสียดสี ประชดประชัน หรือเหน็บแนมดารไทย

ตัวอย่างการเล่นกับคำ เช่น

สมญานาม “ซูเปอร์รี่” สมญานามของมาชา วัฒนพานิช ที่มีการสร้างคำมาจากคำว่า ซูเปอร์สตาร์ ซึ่งหมายถึง นักแสดงหรือนักร้องที่มีชื่อเสียงมาก (ราชบัณฑิตยสถาน. 2552: 40, 123) กับคำว่า สะตอเบอร์รี่ ซึ่งเป็นสแลงที่มีความหมายว่า พุดไม่จริง ดังนั้นสมญานาม “ซูเปอร์รี่” จึงหมายถึง นักแสดงหรือนักร้องที่มีชื่อเสียงมากที่พุดไม่จริง โดยที่มาของสมญานามนี้เกิดจากการที่มาชาหลุดปากถึงเบื้องหลังของรักร้ายระหว่างมาชากับกฤษณ์จนกลายเป็นข่าวดัง ก่อนจะออกมาให้สัมภาษณ์ว่า ไม่เคยพุดแฉคนรัก จึงได้รับสมญานามดังกล่าว

สมญานาม “คั่นฟ้าคว่าเมีย” สมญานามของโตโน่ ภาคิน ที่มีการดัดแปลงคำมาจากรายการโทรทัศน์ชื่อดัง รายการเดอะสตาร์ คั่นฟ้าคว่าดาว โดยที่มาของสมญานามเกิดจากการที่โตโน่ ภาคิน นักร้องชื่อดังจากเวทีเดอะสตาร์ที่เคยประกาศว่า รักไม่ยุ่งยุ่งแต่งงาน แต่สุดท้ายกลับมีข่าวว่า หมั้นกับดาราสาวแดงโม ภัทรธิดาหลังจากที่คบหาดูใจกันได้เพียงแค่ 6 เดือนเท่านั้น จนทำให้ผู้ที่ชื่นชอบนักร้องคนดังกล่าวต้องตกตะลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่เคยมีใครคาดคิดมาก่อน จึงทำให้ได้รับสมญานามดังกล่าว

นอกจากนี้ยังพบสมญานามที่มีการดัดแปลงคำมาจากภาพยนตร์ชื่อดังเรื่อง “กวนมินโฮ” ด้วย ได้แก่ สมญานาม “กวนมินเมา” และสมญานาม “เกรียนมินโฮ” โดยสมญานาม “กวนมินเมา” นั้นเป็นสมญานามของเวียร์ ศุกลวัฒน์ซึ่งมีที่มาจากบุคลิกลักษณะของเวียร์ที่ออกจะกวนซุ่มถึงพฤติกรรมรักการดื่มซึ่งเป็นชาวดังมาตลอดในช่วงปีนั้น ส่วนสมญานาม “เกรียนมินโฮ” สมญานามของบอย ปรกรณ์ พระเอกนิสัยดีของวงการบันเทิงที่มีภาพหลุดกับสาวไทยที่ประเทศเกาหลีใต้ แม้ว่าสังคมจะมองว่าไม่ได้ผิดอะไร แต่บอย ปรกรณ์ก็ออกมาขอโทษพร้อมทั้งหลังน้ำตาที่ทำให้คนผิดหวังในพฤติกรรมของตน

สมญานาม “พ่อฟิล์มฉีกฉีก” สมญานามของฟิล์ม รัฐภูมิ ที่ดัดแปลงมาจากโฆษณาสดที่ในโฆษณามีคำพูดว่า “หมูฉีกฉีก” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ลูกสาวคุยกับพ่อและได้รับความนิยมนั้นนำมาสร้างเป็นสมญานามให้กับฟิล์ม รัฐภูมิ ทั้งนี้ที่มาของสมญานามเกิดจากการที่ฟิล์ม รัฐภูมิ ตกเป็นข่าวเรื่องเป็นพ่อของลูกในท้องแอนนี่ บรู๊ค คู่กรณี จนกลายเป็นข่าวใหญ่ในสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคำว่า “ฉีกฉีก” น่าจะมีนัยยะถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างฟิล์ม รัฐภูมิกับคู่กรณีที่น่าไปสู่ประเด็นข่าวดังกล่าว

นอกจากนี้สมญานาม “มาตามเอื้ออาทร” ยังดัดแปลงมาจากข่าวการเมืองสมัยทักษิณ ชินวัตรที่มีโครงการ “บ้านเอื้ออาทร” จนกลายเป็นประเด็นทางการเมือง โดยสมญานามดังกล่าวเป็นสมญานามของตุ๋ นันทิดาแก้วบัวสายซึ่งมีที่มาจากทำให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนของตุ๋ นันทิดา เกี่ยวกับประเด็นเรื่องของการเผชิญปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับชีวิตรัก แล้วยังออกมาให้สัมภาษณ์ร่วมแสดงความยินดีกับเจนนี เทียนโพธิ์สุวรรณ กับอดีตสามี เอ๋ ชนม์สวัสดิ์ที่กำลังจะเริ่มต้นชีวิตรักครั้งใหม่ด้วยท่าทีเอื้ออาทร จึงทำให้ตุ๋ นันทิดา ได้รับสมญานามนี้

ทั้งนี้ นอกจากการเล่นกับคำที่มีการสร้างและ/หรือดัดแปลงถ้อยคำต่างๆเพื่อนำมาสร้างสมญานามแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า การเล่นกับสำนวนก็เป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อสร้างสมญานามให้กับดาราไทยด้วยเช่นกัน

ตัวอย่างการเล่นกับสำนวน เช่น

สมญานาม “กุลสตรีดีแตก” สมญานามของน้ำฝน พัชรินทร์ กับ “ไลน์ดีแตก” สมญานามของบ๊วย เชษฐวุฒิที่มีการนำสำนวน “ดีแตก” ซึ่งหมายถึง บุคคลที่เคยกระทำแต่ความดีมาตลอดอยู่มาวันหนึ่งประพฤตินในทางผิดศีลธรรมหรือทำตัวไม่ดีเหมือนดังเคยทำให้เสียชื่อเสียงที่เคยมีมา มาใช้ตั้งสมญานาม ทั้งนี้ที่มาของสมญานาม “กุลสตรีดีแตก” มาจากน้ำฝน พัชรินทร์ซึ่งเป็นนางเอกที่มีภาพลักษณ์ที่ดูดีมาโดยตลอด แต่ต้องมามีข่าวเสียหายเพราะคลิปเสียงปริศนาที่แฉความสัมพันธ์กับพระเอกร่วมช่อง ส่วนสมญานาม “ไลน์ดีแตก” นั้นมีที่มาจากการเล่นคำของบ๊วย เชษฐวุฒิ ประกาศหย่าร้างกับภรรยา ตึก ชนกวนันท์ และทิ้งให้เลี้ยงลูกน้อยสองคน รวมทั้งบ๊วยยังมีข่าวกับสาวอื่นอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ด้วยภาพลักษณ์ของทั้งคู่ที่มีแต่ด้านดีมาโดยตลอด แต่กลับมามีข่าวคราวเสียหายในภายหลังจึงทำให้ทั้งคู่ได้รับสมญานามนี้

สมญานาม “เสียเหลี่ยมหล่อ” สมญานามของโตม ปรกรณ์ ลัม ที่มีการนำสำนวน “เสียเหลี่ยม” ซึ่งหมายถึงเสียชั้นเชิง มาใช้ในการตั้งสมญานาม โดยที่มาของสมญานามนี้มาจากการที่โตม ปรกรณ์ ลัมที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นหนุ่มหล่อชั้นเทพ หรือเป็นคนที่หล่อมากๆ คนหนึ่งในวงการบันเทิงและไม่ยอมเสียชั้นเชิงให้กับใครง่ายๆ แต่กลับต้องจนมุมตามง้อแฟนสาว “กัสจัง” ที่ซึ่งบอกเลิกฝ่ายชายเสียก่อนจนกลายเป็นชาวดังในปีนั้นและทำให้ได้รับสมญานามนี้ นอกจากนี้ยังมีสมญานาม “สิ้นเสียเหลี่ยม” สมญานามของไบเตย อาร์สยามซึ่งมีที่มาจากกาที่ไบเตยมีชวากับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรจนกลายเป็นประเด็นร้อนในสังคม ทั้งนี้ไบเตยออกมาให้สัมภาษณ์และยอมรับกับชวาโดยไม่ทันคิดจนทำให้ต้นสังกัดต้องรีบออกมาแถลงชวาเพื่อหยุดกระแสชวาและเรียกไบเตยไปตักเตือน

3. การเล่นกับความหมาย

การเล่นกับความหมายที่พบในการตั้งสมญานามดาราทไทย คือ การใช้นามนัย (Metonymy) การใช้อุปุปลักษณ์ (Metaphor) การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Verbal irony) และการใช้คำขัดกัน (Incongruity) โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

3.1 การใช้นามนัย (Metonymy) คือ การนำสิ่งหนึ่งไปแทนอีกสิ่งหนึ่งโดยสิ่งทีนำมาแทนที่กันนั้นจะต้องมีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน (Kövecses. 2002: 145; Timyam, N. 2010: 158) ทั้งนี้การใช้นามนัยเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ตั้งสมญานามดาราทไทยเพื่อเลือกคุณลักษณะเด่นของดาราทไทยที่ถูกอ้างถึงมาสร้างเป็นสมญานาม ดังนี้

3.1.1 การใช้นามนัยเพื่อสื่อถึงลักษณะทางกายภาพ รูปลักษณ์และภาพลักษณ์ของดาราทไทย เช่น หมวยแอ็บแตก (หน้าตา) เพลอเพราะเจอซั้ม (หน้าตา) เสียเหลี่ยมหล่อ (หน้าตา) สวยซิ่งสี่ (หน้าตา) หล่อลิ้นร้ว (หน้าตา) แบริ้วฉกทะเลเบียน (หน้าตาและนิสัย) แบริ้วเอชดีเบอร์รี่สี่มิติ (หน้าตาและนิสัย) อี้มหมื่นล้าน (รูปร่าง) ป้าหมากรกระชากหงอก (หน้าตาและวัย) โฉนดีแตก (ศิระชะ)

3.1.2 การใช้นามนัยเพื่อสื่อถึงพฤติกรรมของดาราทไทย เช่น สิ้นเสมอหู (ดาราท่านหนึ่งที่ชอบนุ่งสั้น โชว์เรียวชวา) คลาโนวีปากเปื่อย (ดาราท่านหนึ่งที่ตกเป็นชวากับหนุ่มๆมากมาย) ปากปลาร้าหน้าเป๊ะ (ดาราท่านหนึ่งที่พูดจาหรือให้สัมภาษณ์ด้วยถ้อยคำที่รุนแรง) กุลสตรีตีแตก (นางเอกที่มีภาพลักษณ์ดี) มีอฉกตสวรรค์ (ดาราทูหญิงท่านหนึ่งที่ผ่านการจดทะเบียนกับอดีตสามีไอโซของดาราทูหญิงอีกท่านหนึ่ง) เพื่อนซี้บับชีเดียด (ดาราทูหญิงสองคนที่สนิทสนมกันแต่ต้องมามีปัญหากันเรื่องธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพที่ทำร่วมกัน) ลินน้ำมันพราย (ดาราท่านหนึ่งที่พูดอะไรใครๆก็เชื่อ)

3.1.3 การใช้นามนัยเพื่อสื่อถึงตำแหน่งและสถานภาพทางสังคมของดาราทไทย เช่น ม่ายดีเอ็นเอ (ดาราทูหญิงคนหนึ่งที่มิชวาทั้งครรภกับนักร้องชายแต่นักร้องชายกลับปฏิเสธแล้วร้องขอให้ตรวจดีเอ็นเอ) มาตามเอื้ออาทร (ดาราทูหญิงท่านหนึ่งที่ผ่านการแต่งงานแล้วกับผู้ชายที่มีฐานะสูงทางสังคม) ชือเจ้สั่งลุย (ดาราทูหญิงท่านหนึ่งที่ชอบช่วยเหลือสังคมไม่ว่าจะเกิดปัญหาสังคมเรื่องไหนก็ยื่นมือเข้าไปช่วยอย่างเสมอต้นเสมอปลายโดยไม่เกรงกลัวใคร) คุณพ่อจนมุมซุ่มกิน (ดารานักร้องผู้ชายท่านหนึ่งที่มีกระแสชวาลือว่าท่านางแบบสาวท้องจนต้องมีการตรวจดีเอ็นเอแล้วพบว่าทารกน้อยนั้นเป็นลูกของตนจริง)

3.1.4 การใช้ชื่อนามนัยเพื่อสื่อถึงภูมิลำเนาของดาราไทย เช่น ซูปตาพันธุ์ข้าวเหนียว (ภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน)

3.1.5 การใช้ชื่อนามนัยเพื่อสื่อถึงชื่อเสียงและหน้าที่การงานของดาราไทย เช่น ลำหรีลี้รัก (ดาราท่านหนึ่งที่กำลังก้าวสู่การเป็นนางเอกบอลลิวู้ด) ลำซิ่งซิงเกิด (นักร้องเพลงลูกทุ่งแนวอีสาน) คูจิ้นหินแกรนิต (ดาราท่านหนึ่งเล่นเป็นพระเอกกับนางเอกละครเรื่องหนึ่งที่พินิจกำลังการแสดงที่ไม่สมจริงหรือไม่เป็นธรรมชาติ) มังกรในขวดแก้ว (ดาราดูผู้ชายท่านหนึ่งที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปถึงประเทศจีน) มือปราบปลิง (ดาราดูผู้หญิงท่านหนึ่งที่มีคนมาเกาะกระแสเพื่อให้ตนเองดังแต่กระแสกลับต้องเจ็บไปทุกราย เพราะแพ้กระแสความดังของดาราดูผู้หญิงดังกล่าว)

3.2 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นมาจากต่างวงความหมายกัน (Lakoff; & Johnson. 1980: 3-9) ซึ่งสอดคล้องกับที่ซาอีด (Saeed. 1997: 302-303) กล่าวว่า “metaphor goes further by causing a transference, where properties are transferred from one concept to another” กล่าวโดยสรุป คือ อุปลักษณ์ทำให้เกิดการถ่ายโอนคุณสมบัติบางประการของแนวคิดหนึ่งไปยังอีกแนวคิดหนึ่ง ทั้งนี้การใช้อุปลักษณ์เป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทยเช่นกัน เช่น

สมญานาม “ฝีปากไร้ตะกร้อ” ที่นำมาเปรียบเทียบกับดาราท่านหนึ่งที่สร้างวีรกรรมผ่านสื่อต่างๆ ด้วยถ้อยคำที่รุนแรงแบบขวานผ่าซากเพื่อตอบโต้คนที่มาวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของตนผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ “ตะกร้อ” ในที่นี้คือ เครื่องสานสำหรับครอบปากสุนัขเพื่อลดพฤติกรรมการก้าวร้าว ดังนั้นการเปรียบดาราท่านหนึ่งผ่านสมญานามว่า “ฝีปากไร้ตะกร้อ” จึงสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของดาราที่ใช้คำพูดรุนแรงและก้าวร้าว

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้การเปรียบเทียบดารากับ “เทวดา” ผ่านสมญานาม “ซูปตาร์ทูเทวดา” เพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของดาราที่เข้าถึงตัวยากจนผู้ใหญ่ในวงการถึงกับต้องตกเดือน

สมญานาม “แบ้วฉกทะเบียน” ที่มีการเปรียบเทียบพฤติกรรมของดาราโดยใช้คำว่า “ฉก” เพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของดาราดูผู้หญิงท่านหนึ่งที่แอบฉวยหรือชิงของของผู้อื่นไปโดยมีการจดทะเบียนแบบเงิบๆ กับอดีตสามีของดาราดูผู้หญิงท่านหนึ่งอย่างที่ไม่มีการคาดคิด สมญานามดังกล่าวยังสัมพันธ์กับสมญานาม “มีฉกตกสวรรค์” ที่มีการเปรียบเทียบพฤติกรรมของดาราดูผู้หญิงคนเดียวกันที่หลายคนคิดว่าหลังจากจดทะเบียนแล้วชีวิตของดาราดังกล่าวจะมีความสุขดีเหมือนขึ้นสวรรค์ แต่กลับต้องมีขวากครวในทางเสียหายจนดาราท่านนี้ต้องใช้ชีวิตหลบๆ ซ่อนๆ ถึงขั้นหนีไปพักใจถึงเมืองนอกหลังจดทะเบียนหย่า

นอกจากนี้สมญานาม “สก็อยมือซง” ยังเปรียบเทียบดาราดูผู้หญิงที่ชอบซ่อนท้ายมอเตอร์ไซด์คาราดูผู้ชายที่เป็นคนรัก พร้อมกับร่วมวงสังสรรค์โดยทำหน้าที่ซงเครื่องดื่มให้กับคาราดูผู้ชายที่เป็นคนรักอยู่บ่อยครั้ง

สมญานาม “ซูปตาร์ทูเก็ชียณเต้า” มีการเปรียบเทียบดาราดูผู้หญิงท่านหนึ่งที่ได้อัฒมาเช็กซีที่สุดในวงการบันเทิงแต่กลับประกาศรับรางวัลแนวเช็กซีจากทุกเวที โดยการประกาศรับรางวัลดังกล่าวเปรียบกับดาราท่านนั้นหมดสิ้นวาระของการทำงานแนวเช็กซีซึ่งแฝงนัยยะของความแก่หรือความชรา

นอกจากนี้ยังพบการเปรียบเทียบดารากับ “ปลิง” ผ่านสมญานาม “ปลิงปากหวาน” เพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของดาราที่ชอบมาเกาะผู้อื่นเพื่อหลอกเอาเงินเอาทองของผู้อื่น รวมทั้งสมญานาม “มือปราบปลิง” ยังเปรียบเทียบดาราท่านหนึ่งที่ชอบมาเกาะดาราท่านอื่นเพื่อให้ตนมีกระแสด้วย

สมญานาม “นางฟ้ามาเฟีย และ นางฟ้าดินแดง” ที่มีการเปรียบเทียบความสวยงาม ความสามารถ และความใญ่บุญของดาราดูหญิงระดับนางเอกแถวหน้าของเมืองไทยกับ “นางฟ้า” เช่นเดียวกับสมญานาม “เจ้าหญิงหิ่งห้อย” ที่มีการเปรียบเทียบรูปลักษณ์ที่สวยงามและภาพลักษณ์ที่ดีของดาราดูหญิงท่านหนึ่งที่ประสบความสำเร็จทั้งเรื่องงานและเรื่องความรัก เวลาไปปรากฏตัวที่ไหนก็เจิดจรัสส่องแสงสวยงามเหมือนหิ่งห้อย

สมญานาม “จำอวดหน้าม่าน” ที่มีการเปรียบเทียบพิธีกรผู้ชายท่านหนึ่งที่มีมักเปิดโอกาสให้คนบันเทิงมาออกรายการเพื่อแก้ข่าวหรือแก้ประเด็นอยู่บ่อยๆ จนกลายเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าเหมือนดูละครหรือดูตลกมากกว่าที่จะเป็นเรื่องจริง

นอกจากนี้สมญานาม “แบ๊วเฮซติเบอร์รี่สีมิดิ” ที่มีการเปรียบเทียบพฤติกรรมใสๆของดาราดูหญิงท่านหนึ่งที่ออกมาปฏิเสธเรื่องความรักกับพระเอกหนุ่มโดยที่พฤติกรรมขัดแย้งกับคำพูดที่ออกมาให้สัมภาษณ์ ขณะเดียวกันยังมีข่าวเลิกรากับแฟนหนุ่มผู้จัดละครตามมายังเป็นการตอกย้ำความย้อนแย้งของการให้สัมภาษณ์จนในที่สุดก็ได้มีการแสดงพฤติกรรมหวานๆ สื่อระหว่างดาราดูหญิงกับพระเอกคนดังกล่าวชัดเจนเหมือนกำลังดูหนังสีมิดิที่คมชัดสัมผัสได้

สมญานาม “ดาวเทียมไม่เจียมตัว” สมญานามของดาราสาวท่านหนึ่งที่มีพฤติกรรมไม่ดีสุดเอือมระอาจนผู้จัดละครและผู้ใหญ่ในวงการถึงกับเอ่ยปากสอนเรื่องวินัยและมารยาทผ่านสื่อ ทั้งๆที่ดาราสาวท่านนี้เพิ่งก้าวเข้าสู่วงการแต่กลับแสดงพฤติกรรมและตัวตนออกมาจนเพื่อนร่วมวงและทีมงานต่างเมินหน้าหนี พฤติกรรมของดาราสาวดังกล่าวจึงเปรียบเทียบกับดาวเทียมที่ไม่ใช่ดาวของจริงที่จรัสแสง

สมญานาม “ร็อกไวเลอร์” สมญานามของนักร้องแนวร็อกที่มีกรณีวิวาทะกับภรรยาที่มีการตอบโต้คู่กรณีทุกเม็ดแบบที่เรียกว่ากัดไม่ปล่อยเปรียบเป็นสุนัขพันธุ์ร็อกไวเลอร์ที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นสายพันธุ์ที่โหดและกัดไม่ปล่อย

นอกจากนี้ยังพบสมญานาม “คุณพ่อจมนุ่มชุ่มกิน” ที่มีการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์ว่า “กิน” ที่หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงพฤติกรรมของดารานักร้องหนุ่มท่านหนึ่งที่แอบมีเพศสัมพันธ์กับนางแบบสาวจนนางแบบสาวตั้งครรภ์

สมญานาม “คู่จิ้นหินแกรนิต” ที่เปรียบเทียบการแสดงละครของพระเอกและนางเอกละครเรื่องหนึ่ง ที่ฝึกกำลังกันเล่นละครแข่งมากจนไม่เป็นธรรมชาติ เป็นเหมือนหินแกรนิตที่มีเนื้อแน่นเสมอกัน แข็งแรง และทนทาน

3.3 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Verbal irony) คือ การใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายตรงข้ามกับความหมายตามรูป หรือการพูดอย่างหนึ่งแต่หมายความว่าตรงกันข้าม (Saying one thing, Meaning the opposite) (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 114) ทั้งนี้สมญานามดารไทยมีการใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อตั้งเป็นสมญานาม ดังนี้

สมญานาม “ซูปตาร์เทวดา” มีความหมายอ้างถึงดาราสาวท่านหนึ่งที่เข้าถึงตัวยากจนผู้ใหญ่ในวงการถึงกับต้องตักเตือน โดยคำว่า “เทวดา” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงผู้วิเศษหรือเป็นผู้ที่มีรูปลักษณ์ดีเด่นเกินกว่าใคร แต่ความหมายกลับตรงข้ามกับความหมายตามรูปและสื่ออารมณ์ความรู้สึกด้านลบ

สมญานาม “คาสโนวีปากเปื่อย” มีความหมายอ้างถึงดาราสาวท่านหนึ่งที่ตกเป็นข่าวกับหนุ่มๆมากมาย รวมทั้งยังกล้าจูบจริงในผลงานละครที่ผ่านมาหลายๆ เรื่อง โดยจะเห็นได้ว่าความหมายของสมญานามดังกล่าวมีความหมายตรงข้ามกับความหมายตามรูป กล่าวคือ คำว่า “ปากเปื่อย” ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าปากเปื่อยจริงๆ แต่หมายถึงผลงานละครหรือผลงานการแสดงที่กล้าจูบจริงซึ่งสื่ออารมณ์ความรู้สึกด้านลบ

สมญานาม “แบริเอชตีเบอร์รี่สีมิดี” มีความหมายอ้างถึงดาราสาวท่านหนึ่งที่ตกเป็นข่าวกับพระเอกหนุ่มช่องเดียวกัน ในขณะที่ดาราสาวมีข่าวว่าคบอยู่กับผู้จัดละครท่านหนึ่ง ทั้งนี้ดาราสาวปฏิเสธเรื่องความสัมพันธ์กับพระเอกหนุ่มช่องเดียวกัน แต่ในไม่นานก็มีข่าวว่าดาราสาวเลิกกับแฟนหนุ่มผู้จัดละคร และมีภาพการแสดงพฤติกรรมหวานๆระหว่างดาราสาวกับพระเอกหนุ่มช่องเดียวกันผ่านสื่อออกมาให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้น จนได้รับสมญานามนี้ ทั้งนี้คำว่า “เอชตี” ปกติจะใช้กับระบบการถ่ายทอดออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ในปัจจุบัน “เบอร์รี่” ย่อมาจาก “สตอเบอร์รี่” ที่มีความหมายโดยนัยว่า “โกหก หรือพูดไม่จริง” และ “สีมิดี” หมายถึงระบบของการฉายภาพที่สามารถมองเห็นได้ทั้งมุมกว้าง ยาว ลึก และสามารถสัมผัสได้ซึ่งเป็นความหมายตามรูปภาษาที่ปรากฏ แต่ความหมายที่นำมาใช้ตั้งสมญานามกลับตรงข้ามกับความหมายตามรูปซึ่งหมายความว่า คำพูดหรือคำปฏิเสธของดาราสาวท่านนี้ไม่เป็นจริงรวมทั้งสื่อและผู้ชมยังสามารถจับผิดคำพูดหรือคำปฏิเสธเหล่านั้นได้เพราะภาพมันฟ้องทั้งนี้สมญานามดังกล่าวใช้เพื่อสื่อให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกด้านลบ อีกทั้งยังสร้างอารมณ์ขันได้ด้วย

สมญานาม “คู่จิ้นหินแกรนิต” มีความหมายอ้างถึงพระเอกและนางเอกละครเรื่องหนึ่งที่ผีนึกกำลังกันเล่นละครแข็ง ไม่เป็นธรรมชาติ และดูไม่สมจริง ทั้งนี้คำว่า “หินแกรนิต” ไม่ได้สื่อความหมายตรงตามรูป กลับดึงเอาคุณสมบัติของหินมาใช้เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกด้านลบ อีกทั้งยังสร้างอารมณ์ขันได้อีกด้วย

3.4 การใช้คำขัดกัน (Incongruity) คือ การนำคำที่มีความหมายขัดแย้งกันมารวมเข้าไว้ในถ้อยคำเดียวกัน (เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์. 2548: 317) ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การใช้คำขัดกันเป็นกลวิธีหนึ่งในการตั้งสมญานามดารารไทย เช่น

สมญานาม “นางฟ้ามาเฟีย” สมญานามของดาราสาวผู้หนึ่งที่เคยไปพร้อมกับความสวยและความสามารถ รวมทั้งยังมีกลยุทธ์ในการสยบมารหัวใจได้อย่างแนบเนียน และคาดไม่ถึง ในส่วนของสมญานาม “ปากปลาร้าหน้าเป๊ะ” สมญานามของดาราสาวผู้หนึ่งที่ยังคงความสวยและความสามารถเช่นเดิม แต่กลับตกเป็นข่าวในทางที่ไม่ดี ไม่เว้นแต่ละเดือน โดยดาราสาวนั้นชอบใช้คำพูดรุนแรง และชอบเหวี่ยงหรือใช้คำพูดที่รุนแรงและไม่ดีกับสื่อจึงได้รับสมญานามนี้

จะเห็นได้ว่า สมญานามดังกล่าวมีการใช้คำขัดกันมาตั้งเป็นสมญานาม กล่าวคือ มีคำที่สื่อความหมายด้านบวกรวมเข้ากับคำที่สื่อความหมายด้านลบเพื่อสื่อให้เห็นพฤติกรรมของดาราสาวที่สวนทางกับรูปร่างหน้าตา

อย่างไรก็ตาม การตั้งสมญานามดารารไทยโดยสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทยนั้นไม่ได้ใช้กลวิธีทางภาษากลวิธีใดกลวิธีหนึ่งที่กล่าวไว้ข้างต้นเท่านั้น แต่ผู้ตั้งสมญานามยังใช้การผสมผสานกลวิธีในการตั้งสมญานามดารารไทยด้วย เช่น สมญานาม “คันท้าควาเมีย” ที่ใช้ทั้งกลวิธีการเล่นเสียงสัมผัส และยังมีกรตัดแปลงคำจากชื่อรายการหนึ่งที่เป็นเวทีแจ้งเกิดของดารานักร้องท่านนี้มาสร้างเป็นสมญานามด้วย หรืออย่าง

สมญานาม “คู่จิ้นหินแกรนิต” ที่มีการใช้กลวิธีการเล่นกับความหมายด้วยการใช้นามนัยแทนคู่พระเอกนางเอก แล้วยังใช้การเล่นเสียงสัมผัสเพื่อให้เกิดความคล้องจองและเกิดการจดจำง่าย นอกจากนี้ยังมีการใช้อุปมาอุปไมยเพื่อเปรียบเทียบการแสดงของทั้งคู่มาเล่นละครไม่ได้เป็นอย่างดีกับหินแกรนิต อีกทั้งยังใช้ถ้อยคำนัยพาดพิงน้ำเสียงและความหมายในเชิงเสียดสีประชดประชันด้วย เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นว่า สมญานามดาราไทยที่ตั้งโดยสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2557 นั้น มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย ตั้งแต่การเล่นเสียงสัมผัส การเล่นกับคำและสำนวน รวมทั้งการเล่นกับความหมายเพื่อสื่อให้เห็นรูปลักษณะ ภาพลักษณ์ และพฤติกรรมของดารา รวมทั้งยังสามารถทำให้ผู้อ่านหรือผู้ชมเดาสมญานามต่างๆ เหล่านั้นให้สัมพันธ์กับดาราไทยได้ไม่ยาก

การเล่นกับภาษาของสื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการวิพากษ์วิจารณ์ดาราไทยทางอ้อม โดยวิพากษ์วิจารณ์ในรูปแบบหรือลักษณะของการล้อเล่น หรือเรียกได้ว่าเป็นการ “หยิกแกมหยอก” ดาราไทยที่ไม่ได้มีท่าทีหรือมีน้ำเสียงจริงจัง เพื่อลดความรุนแรงหรือช่วยลดความขัดแย้งระหว่างดารากับสื่อมวลชน

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทยนั้นทำให้พบว่า สมญานามมีบทบาทหน้าที่ 3 ประการ ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของสมญานามดาราไทย

1. สมญานามดาราใช้อธิบายลักษณะเด่นของดาราที่ถูกอ้างถึงโดยใช้คำน้อยแต่กินความมาก กล่าวคือผู้ตั้งสมญานามเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ ทั้งการเล่นเสียงสัมผัส การเล่นกับคำและสำนวน รวมทั้งการเล่นกับความหมายเพื่อใช้ตั้งสมญานาม โดยกลวิธีทางภาษาเหล่านั้นจะต้องสื่อถึงรูปลักษณะ ภาพลักษณ์ และยังคงต้องสื่อถึงพฤติกรรมของดาราไทยได้อย่างชัดเจน ตรงใจกับผู้อ่านหรือผู้ชม และไม่ขัดกับลักษณะเด่นของดาราที่ปรากฏจริงในสายตาของคนทั่วไป นอกจากนี้การตั้งลักษณะเด่นของดารานั้นจะต้องใช้คำน้อยแต่สื่อความมาก เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ชมเข้าใจสมญานามนั้นได้ง่ายและรวดเร็วด้วย ทั้งนี้ลักษณะเด่นของดาราส่วนใหญ่ได้มาจากกระแสข่าวของดาราที่ตกเป็นประเด็นร้อนหรือกำลังเป็นกระแสอยู่ในช่วงปีนั้นๆ จึงสามารถทำให้ผู้อ่าน ผู้ชม หรือผู้พบเห็นสมญานามดาราสามารถคาดเดาถึงบุคคลที่ถูกอ้างถึงได้ไม่ยาก เช่น สันเสมอหู อิมหมื่นล้าน ปากปลาร้า หน้าเป๊ะ คันท้าคว้ามะเมีย ฝิปากไร้ตะกร้อ ลำซิ่งซิงเกิด หล่อลิ้นรัว เป็นต้น อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2552) ที่ศึกษากลวิธีทางภาษาและบทบาทหน้าที่ของสมญานามในคอลัมน์ “บ๊อบลิ่วหัวซ้าง” ของซ้อเจ็ด แล้วพบว่า สมญานามมีหน้าที่ในการอธิบายลักษณะเด่นของบุคคลที่ถูกอ้างถึงได้โดยใช้ถ้อยคำที่กะทัดรัด อีกทั้งสมญานามที่ซ้อเจ็ดตั้งให้บุคคลที่ถูกอ้างถึงนั้นยังสมจริง ตรงใจ และตรงจริงยิ่งกว่าชื่อของผู้ที่ถูกอ้างถึงซึ่งมีมาแต่เดิม

2. สมญานามดาราใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อมทั้งด้านรูปลักษณะ ภาพลักษณ์ และพฤติกรรม กล่าวคือ สมญานามดาราส่วนใหญ่มีน้ำเสียงและสื่ออารมณ์ความรู้สึกในด้านลบ ทั้งเรื่องของรูปลักษณะ ภาพลักษณ์ และพฤติกรรมของดาราไทย อาทิ การวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อมด้านรูปลักษณะ เช่น หมวยแสบแตก หล่อลิ้นรัว สันเสมอหู การวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อมด้านภาพลักษณ์ เช่น โฉมดีแตก กุสสตรีตีแตก เบ๊วเฮชดีเบอร์รี่สี่มิติ การวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อมด้านพฤติกรรม เช่น คาลโนวีปากเปื่อย เพ็ญชัยภูษิตีเดียด ปากปลาร้าหน้าเป๊ะ

ทั้งนี้การวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อมผ่านสมญานามจะออกมาในลักษณะที่เล่นที่จริงหรือหยิกแกลมหยอกผสมกลมกลืนกันไปซึ่งเป็นสิทธิของสื่อมวลชนที่จะใช้สิทธิในการเล่นกับภาษา พร้อมทั้งสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อม โดยใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆอย่างแยบยลในการสร้างกรอบการตีความแบบไม่จริงจังเพื่อตั้งสมญานามให้สัมพันธ์กับข่าวคราวที่กำลังเป็นประเด็นร้อนหรือเป็นกระแสข่าวของดาราที่ถูกอ้างถึงในช่วงปีนั้นๆ ด้วยเหตุนี้การใช้สมญานามจึงเป็นกลวิธีการวิจารณ์ที่ช่วยลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นได้

3. สมญานามดาราทำให้เกิดอารมณ์ขันและช่วยสร้างความบันเทิง กล่าวคือ สื่อมวลชนโดยเฉพาะสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทยจะมีการมอบสมญานามให้กับดาราที่มีชื่อเสียง หรือได้รับความนิยมและเป็นกระแสในช่วงปีนั้นๆทุกปลายปีจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งสร้างสีสันให้แก่วงการบันเทิงและสร้างความน่าสนใจให้แก่คนในสังคม ด้วยกลวิธีทางภาษาที่สื่อมวลชนใช้ตั้งสมญานามดารา ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัส การเล่นกับคำและสำนวน การเล่นกับความหมายร่วมกับกรอบการเล่นที่ไม่ได้จริงจังทำให้สมญานามชวนให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขันและช่วยสร้างความบันเทิงได้ไม่น้อย เช่น สั้นเสมอหู่ เมียหลวงลวงสังหาร ปากปลาร้าหน้าเป๊ะ ชูปตาร์เกษียณเต้า คั้นฟ้าคว่าเมีย ฝีปากไร้ตะกร้อ ร็อกไวเลอร์ สก๊อยมือชง ป้าหมากกระซากหงอก เบ๊วเบอร์รี่ เอชดีสี่มิติ มือฉกตกสวรรค์ เป็นต้น ทั้งนี้ ศิริพร ภักดีवास (2549: 262) กล่าวว่า อารมณ์ขันเป็นเสมือนเกราะป้องกันภัยให้แก่สื่อมวลชน การตั้งสมญานามจึงเป็นการหยอกล้อแบบล้อกับเล่นซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงในการวิพากษ์วิจารณ์ลงไปได้ ทำให้ผู้เป็นเป้าโจมตียอมรับการวิจารณ์ได้มากกว่าการวิจารณ์โดยใช้ภาษาแบบเปิดเผยตรงไปตรงมา อย่างไรก็ตามสมญานามที่สร้างอารมณ์ขันแบบหยิกแกลมหยอกหรือที่เล่นที่จริงนั้นทำให้ดาราจำเป็นต้องยอมรับสมญานามที่สื่อมวลชนตั้งให้แม้ว่าจะไม่ได้เต็มใจมากนัก อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าดาราคนที่ถูกอ้างถึงนั้นใจกว้างและยอมรับฟังกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชน

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ตั้งสมญานามดาราไทยโดยสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทยนั้นพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆในการตั้งสมญานามดาราไทยไม่ว่าจะเป็น (1) การเล่นเสียงสัมผัส ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสสระ การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ การเล่นเสียงสัมผัสทั้งเสียงสระและเสียงพยัญชนะ (2) การเล่นกับคำและสำนวน และ (3) การเล่นกับความหมายโดยการใช้นามนัย อุปลักษณ์ ถ้อยคำนัยพหุพันธ์ และคำขัดกันเพื่อตั้งสมญานามดาราไทยให้สัมพันธ์กับดาราที่ถูกอ้างถึงหรือกำลังเป็นประเด็นร้อนในข่าวซึ่งเป็นกระแสในช่วงปีนั้นๆ อย่างไรก็ตาม สมญานามที่ตั้งนั้นจะต้องสะท้อนตัวตนของดาราที่ถูกอ้างถึง รวมทั้งยังจะต้องสื่อความถึงผู้อ่านได้ง่ายและชัดเจน อีกทั้งยังจะต้องไม่ขัดกับลักษณะตัวตนของดาราคนนั้นๆในสายตาของคนทั่วไปด้วย ทั้งนี้สมญานามดารามีบทบาทหน้าที่สำคัญในการใช้อธิบายลักษณะเด่นของดาราที่ถูกอ้างถึงโดยใช้คำน้อยแต่กินความมากรวมทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์ดาราทางอ้อมทั้งด้านรูปลักษณ์ ภาพลักษณ์ และพฤติกรรม อีกทั้งยังก่อให้เกิดอารมณ์ขันและช่วยสร้างความบันเทิงได้อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้การตั้งสมณานามจึงเป็นกลวิธีสำคัญสำหรับสื่อมวลชนที่จะใช้สิทธิในการ “หยิกแกมหยอก” ดาราผ่านการละเล่นทางภาษาแบบที่เล่นที่จริง แต่แฝงไปด้วยทัศนคติและน้ำเสียงเชิงลบที่มีต่อดาราคอนนั้นๆ โดยที่ดาราคอนที่ถูกอ้างถึงนั้นจำเป็นต้องยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะนี้ไปโดยปริยาย ทั้งนี้ภาษาจะเป็นเกราะป้องกันสำคัญสำหรับสื่อมวลชน และสามารถปกป้องสื่อมวลชนได้เป็นอย่างดีภายใต้กรอบการตีความแบบล้อเล่นเชิงสนุกสนานที่ดาราคอนจะไม่สามารถถือสาหรือเอาความได้ นอกจากนี้การตั้งสมณานามยังเป็นการรักษาหน้าดาราคอนที่ถูวิพากษ์วิจารณ์โดยสื่อมวลชนทางอ้อมด้วย การคำนึงถึงหน้าของดาราคอนหรือผู้ที่ถูวิพากษ์วิจารณ์นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สื่อมวลชนเลือกกลวิธีต่างๆ มาเล่นกับภาษาเพื่อลดความรุนแรงและไม่รุกล้ำสิทธิระหว่างสื่อมวลชนกับดาราคอนไทยมากจนเกินไป

ความน่าสนใจของการตั้งสมณานามดาราไทยไม่ได้มีเพียงแค่ว่ากล่าวมาไว้ข้างต้นเท่านั้น แต่การใช้ภาษาที่มีความทันสมัย เหมาะสมกับบุคคลที่ถูกอ้างถึง และเหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมร่วมสมัยนำมาใช้ตั้งสมณานามดารานั้นยังสะท้อนให้เห็นพลวัตของภาษาที่สื่อมวลชนใช้ในพื้นที่ของตนเพื่อสร้างสีสันสร้างวาทกรรมและดึงดูดคนในสังคมให้สนใจข่าวซึ่งเป็นผลผลิตของสื่อมวลชน จนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่จะต้องมีการมอบสมณานามดาราให้กับดาราคอนทุกปี นับว่าเป็นกลวิธีทางการตลาดที่สำคัญประการหนึ่งของสื่อมวลชนในการขายข่าวไปสู่ผู้บริโภค

อย่างไรก็ตามการศึกษาสมณานามดาราในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลสมณานามในช่วงสมัยหนึ่งเท่านั้น หากมีการศึกษาสมณานามดาราในช่วงสมัยอื่นๆ ด้วยก็จะยิ่งช่วยให้ผลการวิจัยครั้งนี้มีความชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งยังจะทำให้เห็นพัฒนาการของภาษาที่สื่อมวลชนใช้ในตั้งสมณานามได้อย่างหลากหลายและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า สมณานามของดาราคอนในปัจจุบันมีความยาวขึ้นกว่าแต่ก่อนและใช้กลวิธีที่หลากหลายขึ้นซึ่งน่าสนใจที่จะทำการศึกษาต่อไป นอกจากนี้ยังมีสมณานามในวงการอื่นๆ ที่ยังสามารถศึกษาได้อีก เช่น สมณานามในวงการการเมือง วงการกีฬา และ/หรือวงการการศึกษาที่จะสะท้อนให้เห็นลักษณะตัวตน หรืออัตลักษณ์ของบุคคลสำคัญในสังคม รวมทั้งยังจะทำให้เห็นการต่อรองอำนาจระหว่างสื่อมวลชนกับบุคคลในสังคมด้วย

บรรณานุกรม

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตามใจ อวิรุทธิโยธิน. (2548, กรกฎาคม-กันยายน). การเล่นทางภาษา. **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 11(3): 333-339.
- ปิยะพันธุ์ วัชรนุกูล. (2553). **สมณานามวงการค้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สยามกีฬารายวันระหว่าง เดือนกันยายน 2552-มีนาคม 2553**. การค้นคว้าอิสระ อ.ม. (ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. (2548). ความหมาย. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3**, หน่วยที่ 7-15. หน้า 287 - 368. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). **พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 2 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยนอุลตราไวโอเล็ต.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2547). สมณานามนักร้องเมือง: การละเล่นทางภาษาเพื่อวิจารณ์การเมืองไทยของสื่อมวลชน. ใน **รู้ทันภาษา รู้ทันการเมือง**. เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ขอคิดด้วยคน
- (2549). ความแหวกแนวและอารมณ์ขันของสมณานามนักร้องเมืองไทยในสื่อมวลชน. ใน **มองสังคมผ่านวาทกรรม**. กฤษดาวรรณ หงส์ลัดดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์. บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ. (2552, ธันวาคม). กลวิธีทางภาษาและบทบาทหน้าที่ของสมณานามในคอลัมน์ “บีบลิ้วหัวช้าง” ของช่อเจ็ด. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**. 26: 149-184.
- สุวรรณงา งามเหลือ. (2539). **การศึกษาสมณานามในหนังสือพิมพ์รายวันไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kövecses, Z. (2002). **METAPHOR: A Practical Introduction**. New York: Oxford University Press.
- Lakoff, G.; & M. Johnson. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Saeed, J. (1997). **Semantics**. Cambridge: Blackwell.
- Sherzer, J. (2002). **Speech Play and Verbal Arts**. Austin: University of Texas Press.
- Timyam, N. (2010). **An Introduction to English Linguistics**. Bangkok: Thailand Research Fund.